אבל שותף יש לו חזקה. יש ענין לשותף דאין לו חזקה כדמפרש לקמן וא"ת א"כ ליתני במתני' שותף אין לו חזקה אע"פ שיש שותף שיש לו חזקה כי היכי דתני חרים אע"פ שאמר חרים שאינו חריסי כמי אבות יש להן חזקה ויש לחלק:

שותף כיורד ברשות דמי לאו למימרא דאין לו חזקה. (ה) וא"ת מנא ליה דילמא לענין שנוטל בשבח המגיע לכתפים כדאמר בסמוך וכ"ת דמסמע ליה דבכל ענין מדמי ליה לחרים דלמא כשאר חריסים קאמר שיש להן חזקה ולא כחריסי נתי אבות: **שבח** המגיע לכתפים. מפרש רש"י בכמה מקומות וכן רבינו שמואל דמגיע לכתפים כגון ענבים הרחויין ליבצר וקשה דאמרי' בפ"ק דב"מ (דף טו:) והא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל לבעל חוב בשבח המגיע לכתפים ואי ס"ד היינו ענבים (ו) הרחויים ליבצר א"כ בעל חוב לא גבי מינייהו כדאמר בכתובות פ' נערה (דף נ:) אמר ליה זיל הב ליה מתמרי דעל בודיא אמר ליה (ז) לא יהא אלא בעל חוב דחזו לבודיא קאמינא סוף סוף כל העומד ליגדר כגדור דמי דאריחי לדקלא קאמינא אלמא לא גבי מאותם העומדים ליגדר ואלו פירכא היא דהא רש"י נמי לא בעי למימר מאותן העומדים ליבצר מיד אלא לומר כל דבר שסופו ליתלש כגון פגין או בוסר ור"ת מפרש מגיע לכתפים היינו דבר שבא ע"י טורח ומייתי ראיה מהא דתנן בסוף יש נוחלין (לקמן דף קלב.) האומר זה אחי אינו נאמן ויטול עמו בחלקו מת יחזירו נכסים למקומם נפלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו ובעי רבא (שם קלה:) שבח שבאו נכסים מאליהם מהו בשבח המגיע לכתפים לא תבעי לך דכי נפלו ממקום אחר דמי כי תיבעי לך בשבח שאינו מגיע לכתפים כגון דקלא ואנים חרעא ומסקא שרטון משמע שבח שאינו מגיע לכתפים היינו בא מאליו ור' אלחנן גרלה דאדרבה משם קשה לר"ת דלמה שינה בלשון דמעיקרא קאמר נכסים שבאו מאליהם מהו ובתר הכי קאמר כי תיבעי לך בשבח שאין מגיע לכתפים דמעיקרא נמי הוה ליה למימר שבח שאין מגיע לכתפים אלא משמע דשבח המגיע לכתפים נמי הוי נכסים שבאו מאליהם וע"ק לר"ת אמאי קאמר כגון דקלא ואנים ה"ל למימר כגון פירות הבאות מאליהם ואומר דשב"א דאין תימה לפי' רש"י דשבח המגיע לכתפים היינו פירות אמאי חשיב להו כנכסים שנפלו לו ממקום אחר ויטלו אחיו עמו הלא גם להם יש פירות באילנם שהיתה כנגד זו דהא מבעי ליה בדקלא ואנים חרעא ומסקא שרטון אי חשיב כנפלו לו נכסים ממקום אחר כ"ש פירות דאית לן לאתסוגינהו טפי כנפלו לו ממקום אחר כדמוכח גבי בכור (לקמן דף קכד.) דפליגי רבי ורבנן בחפירה והוו שיבלי ח)(שלמופי) והוו תמרי אי בכור נוטל פי שנים אי לא ואפ"ה מודו בדקלא ואנים ואחרעא ומסקא שרטון דשקיל אלמא חשבינן פירות טפי כנפלו לאחר מכן מדקלא ואנים ומשינן למימר שפיר שיטלו אחיו בפירות ואע"פ שגם לקחו נגדם בחלקם דהם טרחו והם אכלו אבל מה שהמת טרח למה לא יקחו בטורח המת כמותו וכתלושים חשיבי ואי תלשם ואח"כ מת זה דבר פשוט שיטלו עמו ומיהו קשה לפי' הקונטו' למה הוצרך כאן להאריך ולומר (ח) בשבח המגיע לכתפים דהיינו פירות שבכל שנה ושנה כדין חרים לא היה לו לומר אלא שנוטל בשדה שאינה עשויה ליטע בשדה העשויה ליטע כדין חרים דיורד שלא ברשות שקיל בשדה העשויה ליטע כדין חרים כדאמר בהשואל (כ"מ דף קא.) היורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות כו' ומסיק דבשדה העשויה ליטע אומדים כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ולנוטעה ופרש"י דהיינו כדין חריסי העיר אבל לפר"ת אתי שפיר דה"פ שנוטל דוקא בשבח המגיע לכתפים דהיינו בא ע"י טורח בשדה שאין עשויה ליטע בשדה העשויה ליטע כדין חרים אבל באין מגיע לכתפים לא יטול כדין חרים ואף על גב ט)(דאדם) נוטל בשבח דאתי מעלמא ממילא כדמשמע בפ' מי שאחזו (גיטין דף עד:) הכא שיורד שלא ברשות סבר גמרא דאין לו ליטול בשבח הבא מאליו כדין חרים ומ"מ קשה דבכל מקום גרם ובשדה ט)(שאינו שלו) בוי"ו ולפירוש זה הוה ליה למימר בשדה בלא וי"ו כיון דהבא מילתא היא ויש לישב פ"ה ונפרש ההיא דהשואל כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ולנוטעה דלאו היינו כדין חרים דלחרים נותנין יותר למחצה ולשלים כי עוסק בה לתקנה כמה לרבים אלא ה"פ כמה אדם רוצה ליתן לקנלן ליטע שדה זו ולא ירד בה לחרישות אלא מיד ונוטל שכרו ונוטל יותר משכיר יום כי שכיר יום אין עליו לתקן אם יתקלקל והכי

גמ' אבוה דשמואל ולוי תנו שותף אין לו חזקה וכל שכן אומן שמואל תני אומן אין לו חזקה אבל שותף יש לו חזקה ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל השותפין מחזיקין זה על זה ומעידין זה על זה ונעשים שומרי שכר זה לזה רמי ליה רבי אבא לרב יהודה (ו) במערתא דבי רב זבאי מי אמר שמואל שותף יש לו חזקה והאמר שמואל שותף כיורד ברשות דמי לאו למימרא דשותף אין לו חזקה ᵃהא דנחית לכולה הא דנחית לפלגא ᵇאמרי לה להאי גיסא ואמרי לה להאי גיסא רבינא אמר ᶜהא והא דנחית לכולה ולא קשיא הא דאית בה דין חלוקה הא דלית בה דין חלוקה גופא אמר שמואל ᵈשותף כיורד ברשות דמי מאי קמ"ל (ט) שותפות אין לו חזקה לימא שותף אין לו חזקה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה ᵉלומר שנוטל בשבח המגיע לכתפים בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע: ᶠומעידין זה לזה אמאי

גמ' אבוה דשמואל. וגם לוי חבירו: **תנו.** במתני': **שותף.** השותפין והאפוטרופין כו' אבל אומן לא תנו דכ"ש דאין לו חזקה דהא אין לו חלק כלל דגימא מיגו דהיה לו חלק בו קנה מחבירו את חלקו אלא ודאי לתקנן ניתן לו: **אבל שותף יש לו חזקה.** דאם איתא דלא מכר לו חלקו היה לו לעבוד את האדמה ולאכול הפירות בשותפות: **מחזיקין זה (ג) לזה.** אם האחד מחזיק בחלקו ובחלק חבירו ג' שנים הוי חזקה: **ומעידין זה.** על חלקו של זה להעמידה בידו אם בא אחד מן השוק לערער עליו ולא הוי נוגע בעדות כדמפרש לקמן [מא.]: **ונעשין כשומרי שכר זה לזה.** שאם מבית אחד מהן נגנב דבר של שותפות חייב לשלם כשומר שכר וזהו שכרו שגם חבירו ישמור הכל כשיעור זמן שמשמר זה עכשיו: **והא אמר שמואל שותף.** שמחזיק בכל השדה גם בחלקו של חבירו: **כיורד ברשות דמי.** כלומר כאילו נתן לו חבירו רשות ושהו להיות במקומו כדין חרים דמי: **לאו למימרא דשותף אין לו חזקה.** דהוי כחרים שיורד ברשות ולכך לא הוי חזקתו חזקה. ולקמן מפרש דאמרי לשאר דברים קאמר שמואל כיורד ברשות דמי מדלא קאמר בהדיא שותף אין לו חזקה: **דנחית לכולה.** שדה שקנו שניהם: **דנחית לפלגא.** בחלק המובחר החזיק ואמר חלקנו והגיע זה לחלקי והחזקתי בו שלש שנים ואידך טענ עדיין לא חלקנו אלא כך התנינו ביניהם שתאכל אותו חלק ג' שנים ואני אחריך כמו כן ג' שנים: **אמרי לה להאי גיסא.** יש מתרצים בענין זה הא דאמר שמואל שותף יש לו חזקה דנחית לכולה דמנהג שותפים ליטול בשותפות פירות כל שנה ושנה אם זה יטול חלי הקרקע וזה החלי ולשנה הבאה למפרע מה שלקח זה אשתמש יקח זה עכשיו שכל אחד רוצה ליהנות בכל שנה מחלקו וזה שהיה להחזיק לחבירו ג' שנים בכל השדה ודאי מכר לו את חלקו והלכך הוי חזקה: **והא דאמר שמואל אין לו חזקה דנחית לפלגא.** שכן דרך שותפין לאכול זה פלגא ואידך חבריה פלגא שלש שנים או חרבע ואחר כך אוכלין למפרע בענין זה חרבע שנים אחרות: **ואמרי לה להאי גיסא.** היכא דנחית לכולה לא הוי חזקה שכן הוא מנהג השותפין לאכול שדה שלש שנים והלכך לא חלי טעין לקוח חלקך בידי והיכא דנחית לפלגא הוי חזקה דסברא הוא דחלקו דאם איתא דיחסא ליה ליהנות מחלקו בכל שנה ולא להמתין שלש שנים או חרבע שנים אחר חבירו כמנהג שותפין לא היה לו לברר חלק אחד לבדו אלא יעשו בשותפות ויחלקו הפירות: הכי גרסי' **רבינא אמר הא והא דנחית לכולה הא דאית בה דין חלוקה.** חרבע אמות זה וחרבע אמות זה הוי חזקה דכיון דיש כדי לזה וכדי לזה אינו מנהג להניח האחד להקדיש לו חבירו ג' שנים אלא אם כן מכר לו חלקו: **דלית בה דין חלוקה.** אינה חזקה דהתם מנהג הוא לאכול זה שלש או חרבע שנים שלימות כל השדה ואחר כך זה משום דבשניהם ביחד אינו כדאי. והכי קיימא לן. והך עובדא דרמי בר חמא ורב עוקבא בר חמא דזבון אמתא בשותפות מר משמעם דאשונה שלישית כו' ברש פרקין (ד) (דף כט:) ופרשינן טעמא כי היכי דלא ליחזקו אהדדי ה"ה דאי הוה כל אחד משמעם שלש שנים לשופין לא מהוי חזקה דהא לית בחדא אמתא דין חלוקה והלכך לא מהוי חזקה ואינהו דאחזוק בסיוגין משום דלמא לא ידעי העדים לסוף ג' שנים שלקחוה בשותפות ויטענו המחזיק בה שאינו שותף ומהוי חזקתו חזקה: **לומר שנוטל.** כדין חרים שיורד ברשות. אפי' בשבח המגיע לכתפים גמר פירי כגון קמה לקצור וענבים לבצור נוטל כל אחי כדין חריסי העיר ואפילו הוא שדה שאינו עשוי ליטע אלא לזריעה ונטעה הוא נוטל כל דינו כאילו עשוי ליטע כדין היורד ברשות דאילו יורד שלא ברשות שמין לו וידו על התחתונה דאם השבח נוטל יציאה על היציאה נוטל את היציאה ואם היציאה יתר על השבח נוטל יציאה שיעור שבח כדאמר בב"מ בהשואל (דף קא.) היורד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות אמר רב שמין לו וידו על התחתונה ושמואל אומר אומדין כמה אדם רוצה ליתן על שדה זו ליטע וא"ר פפא לא פליגי כאן בשדה העשויה ליטע כאן בשדה שאינה עשויה ליטע אמר להאי שותף כיורד ברשות והלכך שקיל בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע ואי הוה אמר שמואל שותף אין לו חזקה הוה אמינא דידו על התחתונה הואיל ובלא רשות חבירו ירד: אמאי

עין משפט נר מצוה

קכז א מיי' פ"ג מהל' טוען הל' ח סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סי' קמט סעיף ב ושי' פ"ה מהל' שותפין הל' ח וטוש"ע מ"מ סי' קעט:

קכח ב ג מיי' פ"י מהל' גזילה הל' ז סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שנה סעיף ה:

קכט ד מיי' פט"ו מהל' עדות הל' ד סמג לאוין קע טוש"ע מ"מ סי' לז סעיף ח:

רבינו גרשום

שותף אין לו חזקה. אע"ג דיכול למימר מן חבירי קניתי חלקי: וכ"ש אומן. דאיכא למימר כדי לתקן נתנו לו: מחזיקין זה על זה. שאם האחד תופש חלקו וחלק חבירו ג' שנים החזיק בו: ומעידין זה על זה. שאם בא אחד וערער על חלק חבירו יכול שותפו להצטרף עם עד אחר ולהעיד עליו אביו היה או אם ערער עליו אדם יכול שותפו להצטרף עם עד אחד ולהעיד עליו שקנאו: ונעשין שומרי שכר זה לזה. שאם שומר זה מקצת הממון שבשותפותם וזה מקצת ונגנב מבית אחד או אבד אינו כש"ח אלא חייב לשלם משום דש"ש הוא שבשכר ששומר לו חבירו מקצת הממון שומר לו אידך מקצתו: כיורד ברשות. חבירו לשדהו דמי דהוי כאריס שיורד לרשות חבירו וכיון דהשיב הוא כיורד ברשות חבירו לדעתו (וכו' לדעתו) מכלל דאין לו חזקה: אמרי לה להאי גיסא הכי שאם ירד לפלגי לאותו חצי שלא הגיע לחלקו יש לו חזקה משום דמצי למימר המחזיק חלקך קניתי ממך וכבר החזקתי בו ואין לך בו כלום ודאי הויא חזקה אבל אי נחת לכולה ואמר כולה מוחזקת בידי אינה חזקה דאמר דמש"ה הניחה זה ברשותו ג' שנים כדי שישתמש בה נמי הוא כנגדו ג' שנים אחרות ומש"ה אינה חזקה דכיורד ברשות הוה. ואמרי לה להאי גיסא הכי האי דנחית לכולה הויא חזקה משום דמצי למימר למערער הואיל שהחזקתי בכולה שני חזקה שלי היא שקניתי חלקך ממך אבל אי נחית לפלגא לא הויא חזקה משום דמצי למימר המערער חלקני בשוה ובחלקך המגיעך החזקת ובתוך שלי לא תחזיק כלל דמה שירדתי בחלקי ברשותי ירדתי: הא דאית בה דין חלוקה. ד' אמות לזה וד' אמות לזה ונחית לכולה והחזיק בה ג' שנים חזקתו חזקה משום דמצי למימר ליה חלקך קניתי ממך. אבל אי לית [בה]

מסורת הש"ס

ה) [ל"ל אלפיפי]. ו) [ל"ל דחרים]. ז) [ל"ל שאינה עשויה ליטע].

גליון הש"ם

גמרא הא דנחית לכולא. עיין לקמן דף מז ע"ב תד"ה בשותפין: **שם אמרי לה להאי גיסא.** שבת דף קה ע"א פסחים דף קח ע"א גיטין דף מז ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' במעצרתא דבי ר' זבלי: (ב) שם מאי קמ"ל שותף כל"ל ואות ו' ת' נמחק: (ג) רש"ם ד"ה מחזיקין זה על זה: (ד) ד"ה דלית בה וכו' ברש פירקין. כ"ב דף כ"ט ע"ב וע"ש כתוס': (ה) תוס' ד"ה שותף וכו' ואי"ת ב"ב ס"ש ותימה: (ו) ד"ה שבח וכו' הייט ענבים העומדים ליבצר: (ז) בא"ד אמר ליה אביי לא יהא: (ח) בא"ד להחריך ולומר שנוטל בשבח:

רבינו גרשום (המשך)

דין חלוקה והחזיק בה אינה חזקה משום דמצי למימר המערער הואיל דלא הוה דין חלוקה הייתי מתרצה שיהא בידך ג' שנים לומר שנוטל בשבח המגיע לכתפים. שאם השביח עד גמר פירי שנוטלו חצי דאי הוה אמר בפירוש אין לו חזקה והיה השותף זורעה היה ידו על התחתונה ולא היה נוטל בחלקו של חבירו כלום אבל השתא דאמר שותף כיורד ברשות דמי הא אתא לאשמעי' דנוטל כאריס דמה אריס נוטל מחצה אפי' בשבח המגיע לכתפים האי נמי נוטל מחצה של חבירו וחלקו משום דהיינו ג' חלקים. איבעית אימא מש"ה תני שותף כיורד ברשות דמי ונוטל בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע מה שדה העשויה ליטע אם יורד בה אדם שלא ברשות וזורעה ותיקנה דנוטל כפי חלקו המגיעו כל מחצית השבח האי שותף נמי אם יורד בשדה שאינה עשויה ליטע וזורעה והשביחה נוטל בכל מה שהשביח חלקו וחצי חלק חבירו משא"כ אדם אחר דעלמא שאם יורד שלא ברשות בשדה שאינה עשויה ליטע אם נוטל את ההוצאה ואם היציאה יתירה על השבח נוטל את השבח דכל שעה ידו על התחתונה הואיל שירד שלא ברשות אבל האי שותף כיורד ברשות דמי וידו על העליונה:

אמאי נוגעין בעדותן הן הכא במאי עסקינן דכתב ליה דין ודברים אין לי על שדה זו וכי כתב לו מאי הוי והתניא [6]האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקות הימנה לא אמר כלום [7]הכא במאי עסקינן כשקנו מידו וכי קנו מידו מאי הוי הרי מעמידה בפני בעל חובו [8]דאמר רבין בר שמואל משמיה דשמואל [9]המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו הכא במאי עסקינן דקביל עליה אחריות אחריות דמאן אי נימא אחריות דעלמא כל שכן דניחא ליה [10]אלא אחריות דאתיא ליה מחמתיה וכי מסלק נפשיה מיניה מי מסתלק והתניא [11]בני עיר שנגנב ספר תורה שלהן אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר ואם איתא ליסלקו בי תרי מינייהו ולידיינו שאני ס"ת דלשמיעה קאי תא שמע האומר תנו מנה לבני עירי אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר אמאי ליסלקו בי תרי נפשייהו ולידיינו הכא נמי בס"ת ת"ש [12]האומר תנו מנה לעניי עירי אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר ותסברא עניים שקלי דייני מיפסלי אלא אימא אין דנין בדייני עניי אותה העיר ואין מביאין ראיה מעניי אותה העיר ואמאי לסתלקו בי תרי נפשייהו ולידיינו הכא נמי בספר תורה ואמאי קרי להו עניים דהכל אצל ספר תורה עניים הן ואיבעית אימא לעולם כדקתני עניים ממש [13]ובעניי דראמו עלייהו והיכי דמי אי דקיץ להו ליתבו בי תרי מינייהו מאי דקיץ להו ולידיינו הכא במאי עסקינן דלא קיץ להו ואב"א [14]לעולם דקיץ להו וניחא להו דכיון דרווח רווח: [15]ונעשין שומרי שכר זה לזה אמאי

אמאי. מעידין זה על זה: **נוגעין בעדותן הן.** דכל זמן שלא חלקו לגמרי אם יטול שום מערער כלום מן השדה יפסידו שניהן ונמצא דלעצמו מעיד: **דכתב ליה.** האי מעיד להאי מחזיק דין ודבריס אין לי עמך בכל השדה ואפילו על חלקי שהכל שלך והכי משמע דין ודבריס לא יהא לי על שדה זו ולשון חכמים הוא לומר אין לי במקום לא יהא לי והלכך כיון דנתן לו חלקו מעיד עליה דלא נוגע בעדות הוא. והכי נמי הוה מצי לתרוצי כשהקנה לו חלקו אלא רבותא נקט לאשמועינן דבכי האי גוונא הוי לשון מתנה: **מאי הוי.** הרי אינו לשון מתנה ואכתי נוגע בעדות הוא: **האומר לחבירו.** שותף: **ואין לי עסק בה.** כלומר לא יהא לי עסק בה ומכלל אתה שומע אלא הכל יהא שלך אלא שלא הוציא הדבר בפירוש מפיו: **וידי יהו מסולקות לא אמר כלום.** דכיון דבכר יש לו חלק בשדה והוא אומר לא יהא לי חלק בו אין זה לשון מתנה לחבירו אלא לשון תפלה הוא הלואי שלא יהא לי חלק בשדה זו וכל זמן שלא אמר יהי נתון לך שדה זו לא יצא עדיין מרשותו ואין תופס לשון זה אלא בדבר שעדיין לא זכה בו והוא מתנה עליו שלא יהא שלו כשיבוא הזמן שעתיד לזכות באותו דבר דאין אדם זוכה בדבר בעל כרחו כדלקמן בפירקין (דף מט.) ובכתובות (דף פג.) דנחלה הבאה לו לאדם לאחר מכן מתנה עליה שלא יירשנה אבל מכיון שכבר הדבר שלו הוא והוא אומר לא יהא שלי לא אמר כלום דבעל כרחו יהיה שלו כל זמן שלא יתננה לאחרים. כן נראה בעיני ועיקר והכי מוכח לקמן בפירקין (שם). וי"מ דמשום הכי לא אמר כלום דקאמר אין לי דין ודבריס ולא קאמר לא יהא ונמצא שהוא מכזב שהרי יש לו חלק בו והוא אומר אין לי ושום הוא דאין זה לשון הגמ' לומר בשום מקום לא יהא והכי מוכח לקמן דקמשני הכא במאי עסקינן בשקנו מידו ולא קא מתרץ באומר לא יהא: **בשקנו מידו.** שותף חבירו קנה מידו בקנין סודר והשתא דאיכא קנין מועיל התנאי: **וכי קנו מידו מאי הוי.** אכתי אמאי מעיד להעמיד השדה בידו הרי נוגע הוא בעדות זו דניחא ליה שיהיה השדה ביד השותף מפני שמעמידו האי נותן לפני בעל חובו שאם יש לו שום בע"ח שהלוהו מעות קודם שהקנה לחבירו חלקו שהיה לו בשדה יבא בעל חוב ויטרוף אותה שהרי חליה משועבדת לו ויפטר זה הנותן מבעל חובו ולא יהיה לזה רשע ולא ישלם [מהליש לז] כדלקמן בשמעתין [מה.] שאילו יטרפוה מזה בעדים שיאמרו שלא היה לאלו שותפין חלק בה לא יוכל בעל חוב שלו לגבות הימנה והו"ל לזה רשע ולא ישלם: **שלא באחריות.** וכל שכן באחריות: **אין מעיד לו עליה.** אין מצטרף עם עד אחר להעמידה בידו ואע"ג דאי הוה מפסיד לוקח לא הדר עליה דמוכר: **מפני שמעמידה כו'.** ובדלית ליה אריעא אחריתי מוקמינן לה לקמן בשמעתין [שם] דלא ניחא למיהוי לזה רשע ולא ישלם: **דקביל עליה אחריות.** האי שותף לאחיו ממה שהקנה לו וכדמפרש ואזיל דהשתא אינו מעמידה לפני בעל חובו והלכך מעיד: **אחריות דעלמא.** שלא בשביל חוב חבירו אלא מערער לומר שדה זו של אבותי הו שלי היא: **כל שכן.** דאינו מעיד לנוגע בעדות הוא כשמעיד להעמידו ביד זה דניחא ליה דתיהוי בידו משום דאי מפיק מיניה עליה הדר: **אלא אחריות דאתא ליה מחמתיה.** אם יטרפוהו בשביל חובו שחייב לאחרים יחזיר לו הדמים הלכך מעיד עליה גבי ערער דעלמא דהעמידה בידו שאינו מעמידו בפני בעל חובו דמה הנאה יש לו אם יטרפנה בעל חוב מיד זה ולא יהא כנגדו לזה רשע סוף סוף לזה רשע ולא ישלם הוא גבי חבירו שקיבל עליו אחריות וחייב לשלם ואין לו ונכנס בע"ח זה במקום בעל חוב ראשון וגם אם לא יעיד לו מה מפסיד הרי אחריות דעלמא לא קיבל וממ"נ בין יעיד בין לא יעיד בע"ח אחד הוא דיש לו דהוי כנגדו לזה רשע ולא ישלם ולקמן בשמעתין [שם] מוכח דמיקרי לזה רשע מוכר באחריות וטרפוה מן הלוקח ואינו משלם לו: **וכי מסלק.** שום שותף נפשיה מחלקו: **מי מסתלק.** בתמיה. מי הוי סילוק גמור אפילו לגבי עדות דלא הוי נוגע בעדות כלל ויכול להעיד דאוקמת ליה בשקנו מידו: **והתניא כו'.** וטעמא משום דאיכא למימר קנויא הוא דעבוד כדי שיעיד לו עליה ויעמידנה בידו ואחר כך יחזור לשותפותו: **אין דנין.** הגנב והוא טוען לקחתיו בדמים או שום טענה: **רמיה.** עדיים שראוהו שגנבו או שמעידין שזהו ס"ת של אותה העיר דכולן שותפין ונוגעין בעדותן: **ליסתלקו.** יכתבו דין ודבריס אין לי על ספר תורה זה [16]ויקנו מידם: **דלשמיעה קאי.** ואין יכול לסלק עצמו שלא יהא נוגע בעדות שהרי נהנה בו ויוצא בשמיעתו אלא אם כן ילך לו לדור בעיר אחרת שלא יהנה בקריאתו: **לבני עירי.** לגרכי בני העיר לחומות העיר ולכל גרכי רבים: **וליסלקו בי תרי מינייהו.** שלא יהנו בו כלל וימנו מכיסם כנגד המנה של גבור: **הכא נמי בס"ת.** שפירש תנו מנה לבני עירי לקנות בו ס"ת: **ותסברא עניים שקלי כו'.** גמרא קא פריך עלה ומתרץ לה והדר מקשי מינה ושיטת הגמרא היא זו ועדיין לא סיים קושיא שלו למיפרך מינה עד לבסוף. כלומר ותסברא דהכי קאמר דוקא שהדיינין יפסלו בשביל העניים והלא אין נוגעין בעדותן כלל: **דהכל אצל ספר תורה עניים הם.** שכולן צריכים לו ודרך בני אדם לקרוא בני עירו עניים כשאין להם ס"ת דעניות גדול הוא זה: **ואי בעיים אימא לעולם.** כל הברייתא כדקתני דבעניים ממש מיירי ובדייני העיר שאינן עניים קאמר דמפסלי. **ודקא קשיא לך דיינין אמאי מפסלי הרי אין נוגעין בעדות: בעניי דרמו עלייהו.** על דייני העיר [17]פירוש עשירי העיר וכדמפרש ואזיל **דהשתא נוגעין בעדות הן: אי דקיץ להו.** דבר קנוב לבני העיר לכל אחד כמה יתן לעניי העיר משלו בכל שנה ושנה: ומשני **דלא קיץ להו.** אלא הכל לפי הצורך ולפי מחסורן של עניים נותנין דכל זמן שיש מן המנה בעין לא יתנו הדיינין כלום: **לעולם דקיץ להו.** ואפ"ה ניחא להו לדיינין שינתן המנה לעניים: **דכיון דרווח.** שיש להם מעות רווח כלומר הרי יש להם מעות ולמה יתנו כלום כל זמן שאין צריכין:

שמיה

והכי קאמר שנוטל בשבח המגיע לכתפים כאריס שלא (6) יסתלקו אותו כמו קבלן כמו שעושין לנוטע שלא בגרשות שמסלקין אותו בכך אפי' משדה העשויה ליטע ובשדה שאין עשויה ליטע כו' פי' ועוד שגם בשדה שאין עשויה ליטע נוטל כמו בעשויה ליטע מה שאין כן בנוטע שלא בגרשות: **אין לי עסק בה לא אמר כלום.** וא"ת דבפרק השולח (גיטין דף מג: ושם) גבי מוכר עבדו לנכרי כו' אמר היכי דמי אוטו דכתב ליה לכשתברח ממנו אין לי עסק בך אלמא אין לי עסק בך הוי לשון טוב ואור"י דאין לי עסק בך משמע אלא תהא לעצמך וגבי עבד דמהני הרי את לעצמך מהני נמי אין לי עסק בך אבל בשדה דלא שייך למימר הרי את לעצמך כי אמר נמי אין לי עסק בך לא אמר כלום דכיון דליכא לפרוסי אין לי עסק בך אלא תהא לעצמך גבי שדה כמו גבי עבד לא משמע גבי שדה אין לי עסק בה אלא סילוק דין ודבריס כדמוכח בכריתות (דף כד:):

מפני שמעמידה בפני בעל חובו. וא"ת מאי איריא מפני שמעמידה (כ) מיפוק ליה משום דלא ניחא ליה דתיהוי תרעומת עליו כדאמרי' בפ"ק דב"ק (דף ח:) דאומן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ואתא בעל חובו וקטריף לה מיניה דינא הוא דאתי ראובן ומשתעי דינא בהדיה ולא מצי א"ל לאו בעל דבריס דידי את דא"ל לא ניחא לי דתיהוי לשמעון תרעומת עילוהי וי"ל דאין נפסל בשביל כך לעדות א"נ הכא מיירי אפילו במכיר בה שהיא שלו דליכא תרעומת: **וליסלקו בי תרי מינייהו ולידיינו.** וא"ת והא בעינן [18]תחילתו וסופו בכשרות והכא הוי תחילה בפסול והוי כמו קרוב ותתרחק [19]ואור"י דלא שייך תחילתו בפסלות הכא כיון שאין פסלות תלוי בגוף [20]אלא בממון [21]):

ה"ג **ותסברא** עניים שקלי ודיינין מיפסלי [אלא] ה"נ בספר תורה ואמאי קרי להו עניים כו':

אמאי

עין משפט נר מצוה

קל א מיי' פט"ו מהל' עדות הל' ד סמג לאוין קט טוש"ע ח"מ סי' לז סעיף ג:

קלא ב מיי' פט"ז שם הל' ג סמג שם טוש"ע שם סעיף טו:

קלב ג טוש"ע שם סעיף ג:

קלג ד מיי' שם פט"ו הל' כ סמג שם טוש"ע שם סעיף יט וסי' ז סעיף יב:

קלד ה ו ז מיי' שם הל' ג וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' ז שם וסי' לז סעיף כ:

קלה ח טוש"ע ח"מ סי' קעו סעיף ח ועיין נש"ך:

רבינו גרשום (המשך)

אחריות של כל אדם בעולם שאם יבא שום אדם ויערער עליו ויוציאה מידו שיחזור ויטול חצי מחלקו של חבירו: כל שכן וכל שכן דנוגע בעדות הוא דקסבר אם מאבד חבירו חלקו יחזור עלי: אלא שקבל עליו בלבד אחריות דאתיא מחמתיה. דאי טרף לה בעל חוב דאיהו מפני ליה וכיון דקבל לו אחריות בשביל עצמו וכל הכא מכחו לאו נוגע בעדות הוא למערער דעלמא שאין בא בשבילו ונאמן: וכי מסלק נפשיה. מכל וכל מדבר של שותפו מי מסתלק ומצי מעיד: אין דנין. הגנב: בדייני אותה העיר. משום דנוגעין בדבר הן: ואין מביאין ראיה. עדות: ואם איתא. דשותף מצי מסלק: לסתלקו תרי מאותה העיר מחלק של ספר תורה ולדיינין. אלא ש"מ דלא מצו לסלוקי נפשייהו מספר תורה הואיל דשותפין אינון מש"ה אין דנין הכי נמי להיכא דאמר השותף אין לי עסק בה היכי מסתלק: דלשמיעה קאי. ולא מצו לסלוקי נפשייהו דלא מצי לסתומי אודניהו שלא לשמוע מספר תורה אבל הכא גבי שדה מצו לסלוקי נפשייהו כדאמרן: אין דנין. ליירשין: הכא נמי בס"ת קאמר. תנו מנה לבני עירי לקנות ס"ת דלשמיעה קאי: ותסברא. דמתרצתא היא דמצית לאקשויי ניהליה וכי עניים שקלי המנה ודיינין העיר מיפסלי: דהכל עניים אצל ס"ת. דכל אדם צריך לה: ובעניים דרמו עלייהו. על אנשי העיר לפרנסן ומש"ה אין דנין בדייני העיר משום דכל זמן שמעית מנה הזה מתקיימין אין צריכין ליתן אחרים לעניים ונוגעין בדבר הן: אי דקיץ להו. כמה נותן כל בעה"ב בחודש לעניים. ניתבו בי תרי מינייהו מאי דקיץ להו ובתר הכי נדיינו דהשתא לא נגעי: אפ"ה ניחא להנהה דייני. דנורוניהו עניי העיר ולא יצטרכו ליתן להם כל כך ומש"ה אין דנין:

מסורת הש"ס

6) כתובות פג. לה. גיטין עז. [לקמן מנ. כריתות מד:].
7) [לקמן מד.]. 8) בב"מ: ועב. 9) [לקמן קכח.].
10) [וע"ע תוס נדה ג. ד"ה ור"מ ה"מ].

גליון הש"ס

רשב"ם ד"ה ליסתלקו בו' ויקנו בידם. קשה לי הא קי"ל דגזל ולא נתיאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדישו ואם כן מ"ש להקנות ובתוספה הלכתי בעו"ה: **תוס'** ד"ה וליסלקו בו' ואור"י. עי' כרשב"ם קדושין דף מג ע"ב ד"ה והשתא ועי' נדה דף נ ע"א תוס' ד"ה ור"מ: **בא"ד בבופר. אלא בבמון.** עי' תוס' שבועות דף לג ע"א ד"ה קרוביה:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה (בדף הקודם) שכח וכו' כתרים שלא יסלקו אותו כמו: (ב) ד"ה מפני וכו' מאי איריא מפני שמעמידה בפני בע"ח תיפוק:

מוסף רש"י

האומר לחבירו. כגון שדה של שותפין ואמר האמר לחבירו אחד מן הבשומות הללו, בין בכתובה בין בתמורה (כתובות פג.). **ואין לי עסק בה.** אחת מכל בשומות הללו (גיטין עז.). **לא אמר כלום.** דאין כאן לשון מתנה (כתובות פג.) ולא אבד זכותו (כריתות כד.): דמאחר שהיא שלי צריך לכתוב לשון מתנה (גיטין עז.) דאין זה לשון מתנה כשאמר לא יהא לי אלא בל זמן שלא יתננה לאחרים. כן נראה בעיני ועיקר והכי מוכח לקמן בפירקין (שם). וי"מ דמשום הכי לא אמר כלום דקאמר אין לי דין ודבריס ולא קאמר לא יהא ונמצא שהוא מכזב שהרי יש לו חלק בו והוא אומר אין לי ושום הוא דאין זה לשון הגמ' לומר בשום מקום לא יהא והכי מוכח לקמן דקמשני הכא במאי עסקינן בשקנו מידו ולא קא מתרץ באומר לא יהא: **בשקנו מידו.** שותף חבירו קנה מידו בקנין סודר והשתא דאיכא קנין מועיל התנאי: **וכי קנו מידו מאי הוי.**

רבינו גרשום

ומעידין זה על זה כדאמר לעיל: ואמאי כיעידין הא נוגעין בעדותן הן. משום דאם האחד היה מאבד חלקו היה חוזר זה שאבד והיה נוטל חצי מחלקו של חבירו ולפיכך מסייע לשותפו כדי שלא יפסיד הוא עצמו: הכא במאי עסקינן. דמצי מעיד לו: דכתב ליה. כל חד לחבריה: דין ודברים אין לי על שדה זו. של חבירי אפי' מאבד אחד חלקו לא: והא לא אמר ולא כלום מי שאמר לחבירו דין ודברים אין לי בשדה זו דמש"ה לא מסתלק דהא קא חזרן דאית ליה. וכן הכי נמי להיכא דאמר ליה אין לי עסק בה וידי מסולקות ממנה הא קא חזרן דאית ליה חלק בה ומש"ה לא אמר כלום דנוגע בעדות הוא: בשקנו מידו. מעיד לו עליה: כל שכן. דאינו מעיד לנוגע בעדות הוא כשמעיד להעמידו ביד זה דניחא ליה דתיהוי בידו משום דאי מפיק מיניה עליה הדר: אלא אחריות דאתא ליה מחמתיה. אם יטרפוהו בשביל חובו שחייב לאחרים יחזיר לו הדמים הלכך מעיד עליה גבי ערער דעלמא דהעמידה בידו שאינו מעמידו בפני בעל חובו דמה הנאה יש לו אם יטרפנה בעל חוב מיד זה ולא יהא כנגדו לזה רשע סוף סוף לזה רשע ולא ישלם הוא גבי חבירו שקיבל עליו אחריות וחייב לשלם ואין לו ונכנס בע"ח זה במקום בעל חוב ראשון וגם אם לא יעיד לו מה מפסיד הרי אחריות דעלמא לא קיבל וממ"נ בין יעיד בין לא יעיד בע"ח אחד הוא דיש לו דהוי כנגדו לזה רשע ולא ישלם ולקמן בשמעתין [שם] מוכח דמיקרי לזה רשע מוכר באחריות וטרפוה מן הלוקח ואינו משלם לו: **וכי מסלק.** שום שותף נפשיה מחלקו: **מי מסתלק.** בתמיה. מי הוי סילוק גמור אפילו לגבי עדות דלא הוי נוגע בעדות כלל ויכול להעיד דאוקמת ליה בשקנו מידו: **והתניא כו'.** וטעמא משום דאיכא למימר קנויא הוא דעבוד כדי שיעיד לו עליה ויעמידנה בידו ואחר כך יחזור לשותפותו: **אין דנין.** הגנב והוא טוען לקחתיו בדמים או שום טענה: **רמיה.** עדיים שראוהו שגנבו או שמעידין שזהו ס"ת של אותה העיר דכולן שותפין ונוגעין בעדותן: **ליסתלקו.** יכתבו דין ודברים אין לי על ספר תורה זה [16]ויקנו מידם: **דלשמיעה קאי.** ואין יכול לסלק עצמו שלא יהא נוגע בעדות שהרי נהנה בו ויוצא בשמיעתו אלא אם כן ילך לו לדור בעיר אחרת שלא יהנה בקריאתו: **לבני עירי.** לגרכי בני העיר לחומות העיר ולכל גרכי רבים: **וליסלקו בי תרי מינייהו.** שלא יהנו בו כלל וימנו מכיסם כנגד המנה של גבור: **הכא נמי בס"ת.** שפירש תנו מנה לבני עירי לקנות בו ס"ת: **ותסברא עניים שקלי כו'.** גמרא קא פריך עלה ומתרץ לה והדר מקשי מינה ושיטת הגמרא היא זו ועדיין לא סיים קושיא שלו למיפרך מינה עד לבסוף. כלומר ותסברא דהכי קאמר דוקא שהדיינין יפסלו בשביל העניים והלא אין נוגעין בעדותן כלל: **דהכל אצל ספר תורה עניים הם.** שכולן צריכים לו ודרך בני אדם לקרוא בני עירו עניים כשאין להם ס"ת דעניות גדול הוא זה: **ואי בעיים אימא לעולם.** כל הברייתא כדקתני דבעניים ממש מיירי ובדייני העיר שאינן עניים קאמר דמפסלי. **ודקא קשיא לך דיינין אמאי מפסלי הרי אין נוגעין בעדות: בעניי דרמו עלייהו.** על דייני העיר [17]פירוש עשירי העיר וכדמפרש ואזיל **דהשתא נוגעין בעדות הן: אי דקיץ להו.** דבר קנוב לבני העיר לכל אחד כמה יתן לעניי העיר משלו בכל שנה ושנה: ומשני **דלא קיץ להו.** אלא הכל לפי הצורך ולפי מחסורן של עניים נותנין דכל זמן שיש מן המנה בעין לא יתנו הדיינין כלום: **לעולם דקיץ להו.** ואפ"ה ניחא להו לדיינין שינתן המנה לעניים: **דכיון דרווח.** שיש להם מעות רווח כלומר הרי יש להם מעות ולמה יתנו כלום כל זמן שאין צריכין:

---

6) נראה דל"ל ואפי' מאחד אחד מלקו לא יפסיד מבירו.

אמאי שמירה בבעלים היא. פי׳ אם התחילו שניהם לשמור יחד כל אחד בשעה שהוא משמר חלק חבירו חבירו נמי משמר לו חלקו ואע״פ שאין עמו במלאכה בשעת הוצא כיון שהיה עמו בתחילת שמירה בעליו עמו קיימן ביה כדתניא (ב״מ דף לו.) היה עושה עמו בשעת שאלה אין צריך להיות עמו בשעת שכורה ומתה היה עמו בשעת שכורה ומתה צריך להיות עמו בשעת שאלה ואפילו לא התחילו שניהם לשמור יחד מכל מקום האחרון פטור שהראשון היה עמו במלאכה בשעה שהתחיל השני לשמור:

דאמר שמור לי היום בו׳. וא״ת אכתי שמירה בבעלים היא דאמרינן ברים השואל דבעלים בשמירה גבי שואל את הפרה ובעלה עמה וי״ל שאני התם דבשמירה משעבדי עצמן ליכנס במלאכתם מיד אבל הכא לא משתעבד עד למחר וא״ת ומאי קמ״ל שמואל דנעשין שומרי שכר זה לזה מתניתין היא בהשוכר את האומנים (ב״מ דף פ:) שמור לי ואשמור לך שומר שכר וי״ל דאי מהתם הוה אמינא לפי שהם אינן שותפין אבל הכא שהם שותפין כל אחד ואחד כשאומר חלק חבירו שומר גם בשביל עצמו: **וכיון** דאשהיד דלוי הוא בו׳. הוה מצי לשנויי כגון דאסהיד שמעון דשל אבותיו דלוי הוה ונתר הכי אתי שמעון וטעין דמלוי זבנה ואית ליה סהדי דראובן גזלה ממנו ומכרה ללוי: **בגון** דאית ליה סהדי למר בו׳. תימה דלא הוה ליה למימר כגון דהא מעיקרא נמי ידעינן דאית ליה לשמעון סהדי דדידיה היא כדקתני ראובן שגזל שדה משמעון ואי לית ליה לשמעון סהדי שגזלה ראובן ממנו אין היכי ידעינן שגזלה ומכח מה הוא מערער ויהודה נמי ע״כ אית ליה סהדי דאי לאו הכי מאיזה כח מערער והכי הל״ל כיון דאית ליה סהדי למר כו׳ ומאי ס״ד דמקשה ואין לומר דמעיקרא ס״ד דאיירי כגון דאית ליה ליהודה עדים דשל אבותיו היא ולשמעון הגזל אית ליה סהדי דאכלה שני חזקה וטעין מיהודה זבנה דא״כ מאי קאמר בהאי זכותא דמפיק לה מלוי ליפקה מיהודה הא בהאי זכותא דמלי לאפוקי מלוי לא מצי לאפוקי מיהודה דבעדי גזילה המעידין שגזל ראובן ממנו מצי מפיק לה מלוי שבא מכח ראובן ומיהודה לא מצי מפיק לה אלא בעדי חזקה ונראה לרשב״א דס״ד דמעיקרא דיהודה בעי לאפוקי מלוי משום דאית ליה סהדי דראובן מכר לו ולוי אין עדים ובא שמעון להעיד לוי דשל לוי היא ומשום הכי פריך כיון דמסהיד דהאי אחרא דלוי היא היכי מפיק לה מיניה והוה מצי לשנויי דלא מסהדי בהאי דלוי היא אלא דאמר דראובן מכרה ללוי אלא דעדיפא מינה מצאי והשתא פריך שפיר דבהיא זכותא דמפיק לה מלוי ליפקה מיהודה דשניהם באין מכח ראובן ואם יביא שמעון עדים דראובן גזלה ממנו מצי לאפוקי מתרוייהו: דוקא בריתא מכר לו בית מכר לו שדה ראובן הגזלן ללוי אין מעיד לו שמעון הגזלן ללוי לוקח עליה כנגד יהודה המערער מפני שאחריותו וקופו של גזלן עליו לוקח להוציא הקרקע מידו והלכך נוגע הוא בעדות זו. ולקמן (מד.) מפרש אמאי מוקי לה בגזל ומכר הוא שפיר מצי לאוקומה בגזלן גופיה ואתא יהודה וקמערער דלא יבא שמעון הגזל להעיד לראובן הגזלן להעמידה בידו משום האי טעמא גופיה דיתא ליה דהדרא ליה. וסיפא מפרש לקמן [שם]: ומקשינן ואכתי אמאי אינו מעיד לו עליה **הא כיון דאסהיד דלוי היא.** דקס״ד השתא הכי דמפקינן לה מיהודה ומוקים לה ביד לוי דקמסהיד הוא בשדה דלוי הוא ולאו דיהודה וכיון דהודה בפני בית דין דשל לוי הוא היכי מצי מפיק לה מלוי אחרי כן והלא הודאת בעל דין כמאה עדים דמי ונמצא שאינו מרויח כלום בעדות זו ואינו נוגע בעדות זו כלל ואמאי קתני דאין מעיד: ומשני **דאמר ידענא דההוא אחרא לאו דיהודה היא.** דפסיל לעדי יהודה בגזלנותא או דמכחיש לטענותיו בשום ענין בעולם כגון שמעיד בפני הודה לו וממילא מתוקמא השדה ביד לוי ואע״ג דלא קאמר דלוי הוא: ומקשינן אכתי אמאי אינו מעיד לו עליה מה מפסיד שמעון אם תהיה בחזקת יהודה והא בההוא זכותא דקמפיק לה מלוי היום ולמחר דקמייתי עדים שהשדה שלו היא וגזלה ראובן ממנו ה״נ ליפקה מיהודה בהנהו עדים עצמן שאינן מרויח במה שמעיד ללוי כלל: ומשני משום הכי אינו מעיד דקסבר שמעון לוי נוח לי ויהודה גברא אלמא הוא וקשה ממנו ולא אוכל לדון עמו אם יבא בידו ומש״ה פסלינן ליה לאתאי עדות דאיכא למימר שהוא מחשבתו של שמעון ואין לנו להכשיר אלא עד דפשיטא לן דאינו נוגע בעדות כלל. הכא הוה לן למימר איכא לוי הראשון נוח לי ויהודה השני קשה הימנו אבל לשון המשנה כך היא בכתובות (דף קט.): **ואי בעיית אימא.** להכי לא מצי שמעון לאפוקה מיהודה כגון דאית ליה סהדי לשמעון שהשדה שלו ואית ליה סהדי ליהודה שמכחישין זולתו ואומרים שהשדה של יהודה ואמור רבנן בכל ספק דין קרקע היכא דקיימא אחרא תיקוס אלא יוציאוה ב״ד מיד המחזיק בה כדאמר גבי פלוגתא דרבה ורב יוסף (לעיל נב:) היכא דקיימא אחרא תיקוס לפי שנסתפק לנו הדין וכן (לעיל לד:) גבי זה אומר של אבותי אר״ג כל דאליס גבר (ס״א וכגון שאין לו עדות (ב) וחלוקה לזה יותר מזה ע״כ) ומשום הספקא לן מי שרוצה להחזיק יחזיק ולא נוציא מידו וגבי נכסי דבר שעיה (כתובות דף כ.) אמר נמי אוקי תרי בהדי תרי ואוקי אחרא בחזקת בר שעיה והכא נמי אי מטיא לידיה דיהודה לא מצי שמעון לאפוקי מיניה בהני סהדי דמפיק לה מלוי דכיון דמן הדין אוקימנה ביד יהודה שהרי ממ״נ אין לוי חלק בה הרי יהודה מוחזק ולא תצא עוד מידו. ולא דמי להאי דאמרן לעיל בפרקין (דף לא.): הדר אייתי סהדי דאבהתיה היא א״ר נחמן אנן אחתינן ליה ואנן אסקי׳ ליה (ג) דאע״ג דהתם נמי איכא סהדי למר ואיכא סהדי למר ואפ״ה (ד) אחזיקניה לאחד ע״פ עדיו והדר מסלקינן ליה כשמביא חבירו עדים שלו היינו טעמא משום דכיון דשניהם באין יחד לדין ושני בעלי דינין יש להן עדים לא היה לב״ד להחזיק לאחד יותר מחבירו אלא כל דאליס גבר הלכך הדר מסלקינן ליה ויהו כבתחילה וכל דאליס גבר דשלא כדין הורידוהו לאחד מהן בקרקע אבל

אמאי שמירה בבעלים היא אמר רב פפא דאמר ליה שמור לי היום ואני אשמור לך למחר: תנו רבנן מכר לו בית מכר לו שדה אין מעיד לו עליה מפני שאחריותו עליו מכר לו פרה מכר לו טלית מעיד לו עליה מפני שאין אחריותו עליו מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רב ששת רישא בראובן שגזל שדה משמעון ומכרה ללוי ואתא יהודה וקא מערער דלא ליזיל שמעון לאסהיד ליה ללוי דניחא ליה דהדרא וכיון דאסהיד ליה דלוי הוא היכי מצי מפיק לה מיניה דאמר ידענא דהאי ארעא דלאו דיהודה היא ובההוא זכותא דקא מפיק לה מלוי ליפקה מיהודה דאמר השני נוח לי הראשון קשה הימנו ואי בעית אימא כגון דאית ליה סהדי למר ואית ליה סהדי למר ואמור רבנן ארעא היכא דקיימא תיקום ולוקמה

תנו לעניים יתנו לעניי אותה העיר ר׳ אחא אומר לעניי כל ישראל בן האוכל משל אביו ועבד האוכל משל רבו קולה ונותן פרוסה לעניים או לבנו של אוהבו ואינו חושש משום גזל שכך נהגו בעלי בתים. ע״כ): **מכר לו בית.** אדם לחבירו: **אין מעיד לו.** מוכר ללוקח להעמידה בידו שאם יבא להטרף עם אחר ולהעיד שהוא שלו נוגע בעדות הוא: **מפני שאחריותו.** של בית עליו דמוכר שאם יטרפוה מן הלוקח יחזור על המוכר והלכך ניחא ליה למוכר שתעמוד ביד הלוקח ולא יטרך לפרעו כלום. הכי שמעינן ליה השתא: **מכר לו פרה.** לקמיה [מד.] מפרש ליה ואזיל: **שאין אחריותו.** דלוקח עליה דמוכר אם יטלוהו הימנו מחמת המוכר שגזלה. והיינו דקפיץ מ״ש ריש״א ומ״ש סיפא מ״ש מטלטלי דלא הוי אחריות עליו ממקרקעי אם שתי מכירות הללו באחריות הוי תרוייהו אחריותו עליו ואי אלא באחריות הא תרוייהו אין אחריותו עליו: **רישא בראובן שגזל שדה משמעון ומכרה ללוי ואתא יהודה.** כלומר איכא מעלמא ומערער על שדה זו שביד לוי ואומר שלי היא ומביא עדים או שטר אלא יבא שמעון הגזל ויטרוף עם אחר ויעיד שזה השדה אינו ליהודה כגון שידוע שום עדות לפסול עדות של יהודה בגזלנות וכן שטרו מפני שרואה שמעון שיהיה השדה ביד לוי הקונה ואחרי כן היום ולמחר יביא שמעון ראיה שזו השדה שלו היה וראובן גזלו ממנו ויוציאו מיד לוי ויטלנו לעצמו דקרקע אינה נגזלת [סוכה ל:] ולא מהני בה יאוש ושינוי רשות והלכך נוגע בעדות הוא דלא ניחא ליה שיטלנו יהודה דמו לא מצי שמעון לאפוקי מיניה כדמפרש לקמן דנוח לו לוי ויהודה קשה לו והלכך אין מעיד לו שמעון הגזל ללוי עליה והכי קאמר שאחריותו וקופו של גזלן עליו לוקח להוציא הקרקע מידו והלכך נוגע הוא בעדות זו. ולקמן [מד.] מפרש אמאי מוקי לה בגזל ומכר הוא שפיר מצי לאוקומה בגזלן גופיה ואתא יהודה וקמערער דלא יבא שמעון הגזל להעיד לראובן הגזלן להעמידה בידו משום האי טעמא גופיה דיתא ליה דהדרא ליה. וסיפא מפרש לקמן [שם]: ומקשינן ואכתי אמאי אינו מעיד לו עליה **הא כיון דאסהיד דלוי היא.** דקס״ד השתא הכי דמפקינן לה מיהודה ומוקים לה ביד לוי דקמסהיד הוא בשדה דלוי הוא ולאו דיהודה וכיון דהודה בפני בית דין דשל לוי הוא היכי מצי מפיק לה מלוי אחרי כן והלא הודאת בעל דין כמאה עדים דמי ונמצא שאינו מרויח כלום בעדות זו ואינו נוגע בעדות זו כלל ואמאי קתני דאין מעיד: ומשני **דאמר ידענא דההוא אחרא לאו דיהודה היא.** דפסיל לעדי יהודה בגזלנותא או דמכחיש לטענותיו בשום ענין בעולם כגון שמעיד בפני הודה לו וממילא מתוקמא השדה ביד לוי ואע״ג דלא קאמר דלוי הוא: ומקשינן אכתי אמאי אינו מעיד לו עליה מה מפסיד שמעון אם תהיה בחזקת יהודה והא בההוא זכותא דקמפיק לה מלוי היום ולמחר דקמייתי עדים שהשדה שלו היא וגזלה ראובן ממנו ה״נ ליפקה מיהודה בהנהו עדים עצמן שאינן מרויח במה שמעיד ללוי כלל: ומשני משום הכי אינו מעיד דקסבר שמעון לוי נוח לי ויהודה גברא אלמא הוא וקשה ממנו ולא אוכל לדון עמו אם יבא בידו ומש״ה פסלינן ליה לאתאי עדות דאיכא למימר שהוא מחשבתו של שמעון ואין לנו להכשיר אלא עד דפשיטא לן דאינו נוגע בעדות כלל. הכא הוה לן למימר איכא לוי הראשון נוח לי ויהודה השני קשה הימנו אבל לשון המשנה כך היא בכתובות (דף קט.): **ואי בעיית אימא.** להכי לא מצי שמעון לאפוקה מיהודה כגון דאית ליה סהדי לשמעון שהשדה שלו ואית ליה סהדי ליהודה שמכחישין זולתו ואומרים שהשדה של יהודה ואמור רבנן בכל ספק דין קרקע היכא דקיימא אחרא תיקוס אלא יוציאוה ב״ד מיד המחזיק בה כדאמר גבי פלוגתא דרבה ורב יוסף (לעיל נב:) היכא דקיימא אחרא תיקוס לפי שנסתפק לנו הדין וכן (לעיל לד:) גבי זה אומר של אבותי אר״ג כל דאליס גבר (ס״א וכגון שאין לו עדות (ב) וחלוקה לזה יותר מזה ע״כ) ומשום הספקא לן מי שרוצה להחזיק יחזיק ולא נוציא מידו וגבי נכסי דבר שעיה (כתובות דף כ.) אמר נמי אוקי תרי בהדי תרי ואוקי אחרא בחזקת בר שעיה והכא נמי אי מטיא לידיה דיהודה לא מצי שמעון לאפוקי מיניה בהני סהדי דמפיק לה מלוי דכיון דמן הדין אוקימנה ביד יהודה שהרי ממ״נ אין לוי חלק בה הרי יהודה מוחזק ולא תצא עוד מידו. ולא דמי להאי דאמרן לעיל בפרקין (דף לא.): הדר אייתי סהדי דאבהתיה היא א״ר נחמן אנן אחתינן ליה ואנן אסקי׳ ליה (ג) דאע״ג דהתם נמי איכא סהדי למר ואיכא סהדי למר ואפ״ה (ד) אחזיקניה לאחד ע״פ עדיו והדר מסלקינן ליה כשמביא חבירו עדים שלו היינו טעמא משום דכיון דשניהם באין יחד לדין ושני בעלי דינין יש להן עדים לא היה לב״ד להחזיק לאחד יותר מחבירו אלא כל דאליס גבר הלכך הדר מסלקינן ליה ויהו כבתחילה וכל דאליס גבר דשלא כדין הורידוהו לאחד מהן בקרקע אבל

עין משפט נר מצוה

קלו א טוש״ע ח״מ סי׳ קעו סעיף מ:
קלו ב מי׳ פ״ו מהל׳ שכירות הל׳ ב סמג עשין פט טוש״ע ח״מ סי׳ שה סעיף ו ומי׳ שמו סעיף ה וסעיף מ:
קלח ג ד ה מי׳ פט״ז מהל׳ עדות הל׳ ח ב סמג לאוין קט טוש״ע ח״מ סי׳ לו סעיף ח:

רבינו גרשום

אמאי שמירה בבעלים היא. דכל זמן שבעליו עמו לא ישלם ודרשי׳ ליה עמו בעבודתו עמו בשמירתו דכל זמן ששומר זה מקצת השותפות שומר אידך נמי שאר השותפות ואמאי נעשין כשומרי שכר זה לזה דמשלמין: ואני אשמור לך למחר. דלאו עמו בשמירתו הוא: אין מעיד לו עליה. שאם יבא אחר ויערער עליה. מוכר אינו רשאי להצטרף עם עד אחד להעיד שאינה של מערער אלא של לוקח. ולפיכך אותו מוכר נוגע בעדות הוא: מפני שאחריותו עליו. דאי טריף לה מיניה המערער חוזר הלוקח על המוכר ולהכי [אינו] מעיד לו. אבל מכר לו פרה וטלית וא׳ מערער עליה מעיד לו מוכר ללוקח להעמידה בידו: רישא בראובן שגזל שדה משמעון ומכרה ללוי. מפרש לקמן אמאי מוקי לה בגזל ומכר. ואתא יהודה וקא מערער על אותה קרקע מש״ה לא ליזיל שמעון דנגזל הוא לאסהדי ללוי דקנאה משום דנוגע בדבר הוא משום דניחא ליה לשמעון דתיקום ארעא בידא דלוי דקסבר היום ומחר משכחנא סהדי דגדלה מינאי והדרא ליה מידא דלוי לשמעון והיינו שאחריותו עליו דיש לו תקנה ואחרית לשמעון שלאחר זמן יוציאה מיד לוי ולהכי מסיים ליה להעמידה בידו: ומקשי׳ אמאי הוי נוגע בעדות ואין מעיד לו. והא כיון דאסהיד שמעון דההיא ארעא דלוי היא הואיל והוא מודי דשל לוי היא במאי טענה מצי תו למיהדר ולאפוקי שמעון מידא דלוי: ומתרץ דלא אסהיד בפירוש דשלו היא אלא הכי מסהיד ואמר ידענא דהאי ארעא לא דיהודה היא דמערער עלה ולא קאמר דלוי היא והשתא נוגע בדבר הוא ולהכי אין מעיד. ומקשי׳ אכתי אמאי אין מעיד לו. והא בההוא זכותא באותה טענה עצמה דמפיק לה מלוי מצי לאפוקה מיהודה כלומר דמאי איכפת ליה אם תבוא בחזקת יהודה והא מצי למיטען ליהודה שדה זו שאתה מחזיק בה שלי היא שגזלה ראובן ממני והואיל וכן הוא אמאי אין מעיד ללוי מה הנאה יש לו יותר שתהא ברשות דלוי ולא ברשות יהודה. ומשני מש״ה אין מעיד דדלמא קסבר שמן השני לוי נוח לו להוציאה מידו והראשון קשה הימנו יהודה. ואע״ג דמשמע איפכא דיהודה הוי שני ולוי ראשון הכא לא דייק בהכי: ואיבעית אימא. מש״ה אינו מעיד דנוגע בדבר הוא: כגון דאית ליה סהדי למר. ליהודה דשל אבותיו הוות: ואית ליה סהדי למר. לשמעון שגגזלה ממנו דאי לא הוי מסהיד שמעון וקא מפקה יהודה מלוי לא מצי תו שמעון לאפוקה מיהודה הואיל דאית ליה ליהודה סהדי ואית ליה לשמעון

מסורת הש״ס

א) ב״מ פא., ב) [לעיל נ: כתובות קט.], ג) [שבועות כב.], ד) בס״א ליתא ״בלומנין״, ה) [ב״ק פ״ח ה״ב],

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ דאיתא ליה דתהדר ליה וכיון דאסהיד: (ב) רשב״ם ד״ה ולאינפיתא אימא וכו׳ שאין לו עדות וחזקה לזה יותר מזה: (ג) בא״ד אמקינן ליה אע״ג כל״ל ולות ד׳ נמחק: (ד) בא״ד ואפ״ה כי אחזיקנו׳ וכו׳:

א) אמאי שמירה בבעלים היא אמר רב פפא ב) דאמר ליה שמור לי היום ואני אשמור לך למחר: תנו רבנן מכר לו בית מכר לו שדה אין מעיד לו עליה מפני שאחריותו עליו מכר לו פרה מכר לו טלית מעיד לו עליה מפני שאין אחריותו עליו מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רב ששת רישא ג) בראובן שגזל שדה משמעון ומכרה ללוי ואתא יהודה וקא מערער דלא ליזיל שמעון לאסהיד ליה ללוי דניחא ליה (ד) דהדרא וכיון דאסהיד ליה דלוי הוא היכי מצי מפיק לה מיניה ד) דאמר ידענא דהאי ארעא דלאו דיהודה היא ובההוא זכותא דקא מפיק לה מלוי ליפקה מיהודה דאמר ג) ה) השני נוח לי הראשון קשה הימנו ואי בעית אימא כגון דאית ליה סהדי למר ואית ליה סהדי למר ואמור רבנן ארעא היכא דקיימא תיקום ולוקמה

אבל הכא שמעון ויהודה אין באין לדון זה עם אלא לוי ויהודה ומלוי היא דמפיק לה יהודה מן הדין דהא דלוי לוי מגזלן קנאה וכיון דמן הדין אנו מחזיקין ליהודה בהאי שדה כשיבא שמעון (ו) לריב עמו דיינינן אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי ארעא בחזקת יהודה. והלכך אין מעיד לו שמעון ללוי אם יודע שוב עדות שפוסל עדיו של יהודה או שמעיד הוא ואחד בפנינו הודה לו דניחא ליה דתיהוי ביד לוי דהדר ומפיק לה מלוי ע"י עדיו שראו שגזלה ראובן ממנו ובתר הכי אפילו מייתי יהודה סהדי דהא ארעא דידיה היא לא אמר מפיק לה משמעון שבכר פסל שמעון עצמו ועד אחר עמו עדיו של יהודה ועוד כיון דאית ליה נמי לשמעון סהדי דהא ארעא דידיה היא אמור רבנן היכא דקיימא ארעא תיקום: ומקשינן ברב ששת דאוקמה בלוקח מן הגזלן שלא יעיד הגזל לגוקח ולימתי גזלן אם אינתא להך בריתא כדמפרש לה רב ששת למה ליה לתנא לאמוקי עצמו למיתני מכר לו בית גזלן לגוקח והלא היה יכול למנות דין זה בגזלן עצמו בלא מכירה דאי אתא יהודה וקמערער עליה דגזלן ראובן אין מעיד לו שמעון הגזל עליה משום דהוי נוגע בעדות כדפירש והכי הוה ליה למיתני בברייתא ת"ר גזל לו בית גזל לו שדה אין מעיד לו עליה מפני שאחריותו של גזלן עליה דגזלן: ופרקינן **משום דבעי למיתני סיפא מכר לו פרה מכר לו עליה.** מעיד לו עליה דלא משכחת לה דמעיד לו עליה אלא בגזל ומכר כגון שמכר לו ראובן הגזלן ללוי הלוקח שלא באחריות ואתא יהודה וקאמר שלי היא ומעיד לו שמעון הנגזל ללוי הלוקח דלאו דיהודה היא דהא שמעון ומפיק לה מיניה דלוי ואינו נוגע בעדות וכגון דשמעיניה לשמעון דאייאש בעודה בבית ראובן קודם שמכרה ללוי דהוי יאוש ביד גזלן ושינוי רשות ביד לוקח דאפילו למאן דאמר בפרק הגחל בתרא [נ"ק קיד.] יאוש כדי לא קני יאוש ושינוי רשות קונה וקנה הלוקח שאין בו זכות כלל לבעלים הראשונים ולפיכך מעיד לו עליה דאפילו אי מייתי נגזל סהדי שגזלה ראובן ממנו לא מפיק מלוי דקנה ביאוש ושינוי רשות ואילו היה נוטלה יהודה מלוי לא מפסיד נגזל בהכי מידי דבלאו הכי לא מצי מפיק לה מלוי. וכה"ג לא משכחת לה אלא בגזל ראובן ומכרה ללוי אבל אם לא מכרה ללוי אין מעיד לו לראובן שכל זמן שהן ביד ראובן הגזלן מצי מפיק להו נגזל מייהי ואע"ג דאייאש והלכך אין מעיד שמעון לראובן שאינו של יהודה כי נוגע בעדות הוא דמיד ראובן מצי מפיק להו אבל מיד יהודה לא מצי מפיק להו מאחר שחזקתו בית דין ע"פ עדיו ומשום דלא משכחת לה לפיפא אלא בגזל ומכר תנא נמי רישא בגזל ומכר. ולאסמועינן אתא דבגזל ומכר יש חילוק בין מקרקעי למטלטלי דבמקרקעי אינו מעיד דהוי נוגע בעדות דהדרא ליה דאין יאוש ושינוי רשות ואח"כ יאוש לא קניא אבל ביאוש ושינוי רשות הכל מודים דקנה הלוקח ולא הדרא גזילה למרה אלא מן הגזלן יטול הנגזל דמיה: ופרכינן **וסיפא נמי.** אמאי מעיד לו נגזל ללוקח ומפיק לה מיהודה ומוקי לה ביד לוי נהי דמייאש מגופה דפרה וטלית ולא יוציאנה מיד לוי דהא קנייה בשינוי רשות שאחר יאוש: **מדמי מי מייאש.** בתמיה. וכי מוחל הוא לגזלן דמי גזילתו והלא נתחייב לו הגזלן דמיה והלכך ניחא ליה דתיקו ביד לוי שיחזור ויטול הדמים מראובן שאילו היה נוטלה יהודה בעדים נמצא שלא היה לו לשמעון חלק בהך פרה וטלית ולא היה גובה מראובן כלום והלכך נוגע בעדותו הוא ואמאי מעיד: **לא גריכא דמיה גזלן.** דהשתא אפילו מדמיה מייאש דיורשין פטורין מלשלם וכ"ש הלוקח דקנייה ביאוש ושינוי רשות דבהיתרא אתו לידיה: **דתנן הגוזל כו'.** והלכך מעיד דלא נוגע בעדותו הוא: **ומאכיל אם בניו.** אע"פ שהנו בניו עצמן מן הגזילה פטורין דאינהו לא גזל מידי: **והניח לפניהם.** כלומר או שהניח לפניהם גזילה קיימת לאחר מותו פטורין דקנייה ביאוש ושינוי רשות אי נמי כשאכלום כדמוקי לה התם (נ"ק קיא.): ומקשינן ברב ששת דאוקמה בגזל ומכר משום סיפא **ולוקמה ביורש.** אם איתא דבגזל ומכר מיירי ובדמית גזלן א"כ מה ראה התנא לדחוק עצמו ולשנות שיטתו בגזלן שמכר אפילו לא מכר הגזלן נמי אלא גזל ומת וכיון דמת הורים לבניו היה יכול למנות חילוק בין רישא לסיפא כגון ראובן שגזל שדה משמעון ומת גזלן וירשו לוי בנו ואתא יהודה וקמערער לא ליזל שמעון ומסהיד ללוי בן ראובן דלאו דיהודה היא דקרקע אינה נגזלת והדרא ליה מן היורש משום הכי נוגע בעדותו הוא דאי מפיק לה יהודה מייהי ליורש לא הדרא לשמעון דהיכא דקיימא ארעא תיקום אבל בסיפא שגזל ראובן טלית או פרה משמעון ומת וירשו לוי בנו ואתא יהודה וקמערער מעיד לו שמעון עליה דאיכא יאוש ביד לוי ליורש דרשות יורש כרשות לוקח דמי ולא תיהדר ליה לגבאי דאינו חוזר לא בגזל ומכר ולא בגזל ומת ולא בגזל ליורש עליה משום דהדרא ליה פרה וטלית לגזל אם תעמוד ביד יורש ונוגע בעדות הוא: **כרשות לוקח.** דקנייה יורש ואע"פ שגזילה קיימת כדקתני והניח לפניהם פטורין דמשמע דאפילו גזילה קיימת: **מאי איכא למימר.** ליתני גזל והורים אמאי תני גזל ומכר בלא מכר נמי מתוקמא שפיר כיון דבמת גזלן מוקי לה רב ששת: **ועוד קשיא ליה לאביי.** בתמיה דמוקי לה רב ששת בגזל ומכר והולכך לפרש מפני שאחריותו עליו מפני שאחריות וחזרת יש למעיד עליו דאידך שהוא מעיד לו דהיינו לוקח ולא מצינו בגמרא שום אחריותו עליו אפילו כן עליו דלוקח אלא עליו דמוכר מפני שאחריותו של אידך עליו דמוכר והכי הוה ליה למיתני מכר לו בית מכר לו שדה אין מעיד לו עליה מפני שאחזרת לו מכר לו פרה מכר לו טלית מעיד עליה מפני שאינה מחזרת לו: **אלא כדרבין בר שמואל.** אתא לאסמועינן רישא דהך בריתא ולא בגזל ומכר מיירי ואע"ג דקינא הכי כדלעיל מיהו בריתא לאו בהכי אייריי אלא בשלו שהיתה משועבדת לבעל חוב ומכרה ללוקח זה ואתא אינים מעלמא וקמערער דלא יעיד לו המוכר ללוקח מפני שאחריותו של בעל חוב עליו דמוכר לגבות מקרקע זה והלכך ניחא ליה דתיקו ביד הלוקח דהדר עליה בעל חוב ולא ליהוי מוכר לוה רשע ולא יגלה [תהלים נ:] וכגון לוקח לא ליהוי לוה רשע שהרי לא באחריות מכר לו והלכך אין מעיד דנוגע בעדות הוא אבל בסיפא מכר לו פרה וטלית ללוקח ואתא אינים מעלמא וקמערער מעיד לו מוכר ללוקח עליה וכגון שמכרה לו שלא באחריות מפני שאין אחריותו דבעל חוב עליו דלוה [ב]המוכר לגבות מטלטלין שעבד ומכר לאחרים אפילו עשאן אפותיקי לבעל חוב ואח"כ מכרן לאחרים אפילו אם לא נוגע בעדות הוא:

בסתמא

ולוקמה בגזלן משום דקא בעי למיתנא סיפא מכר לו פרה מכר לו טלית [א]דדוקא מכר דהוה ליה יאוש ושינוי רשות אבל לא מכר דהדרא ליה לא תנא רישא נמי מכר וסיפא נמי נהי דמייאש מגופיה מדמיה מי מייאש לא צריכא [ב]דמית גזלן דתנן [ג]הגוזל ומאכיל את בניו והניח לפניהם פטורים מלשלם ולוקמה ביורש הניחא למאן דאמר [ד]רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי שפיר אלא למאן דאמר רשות יורש כרשות לוקח דמי מאי איכא למימר ועוד קשיא ליה לאביי מפני שאחריותו עליו ואין אחריותו עליו מפני שהיא חוזרת לו ואינה חוזרת לו מיבעי ליה אלא כדרבין בר שמואל [ה]דאמר רבין בר שמואל משמיה דשמואל המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו ודוקא בית או שדה אבל פרה וטלית לא מיבעיא בסתמא

דוקא מכר דהוה ליה יאוש ושינוי רשות. פ"ה וכגון שמכר לאחרים אלא באחריות ונראה דפירש כן משום דאי באחריות הוי שמעון נוגע בעדות דאע"ג דהוי יאוש ושינוי רשות מפיק לה שמעון מלוי כיון דאין שום הפסד ללוי שיחזור על ראובן אבל בקרקע (ב) דאינה יאוש ושינוי רשות הדרא ליה כדפ"ה דאין מועיל יאוש (ג) בקרקע ובקשה לר"י דבירושלמי (דכלאים פ"ז) אמר דיאוש מועיל בקרקע דאע"פ שאינה נגזלת מ"מ מהני בה יאוש וגבי עבד משמע בהשולח (גיטין דף לט:) דמהני ביה יאוש אע"ג דאיתתקש לקרקע ובשמעתין דסיקריקון (שם דף נח:) אור"י דמוכח נמי כן וגראה דמיירי שלא נתייאש והוה מצי לפלוגי נמי בפרה וטלית בין לפני יאוש בין לאחר יאוש אלא מילתא דשכיחא נקט דבקרקע אין רגילין להתייאש כשיראל גזלה אשם לא יוכל להוציאה מידו משום דלא ליית דינא יוציאנה מיד גנו:

ונוקמה ביורש. וא"ת והא יורש אין מעיד לו עליה דהדרא ליה דאחמר בהגחל בתרא (נ"ק דף קיא:) דכל דבר המסויים כגון פרה וטלית חייבין להחזיר מפני כבוד אביהם וי"ל דהא אוקימנא ברים הגחל קמא (שם דף לד:) כשעשה תשובה ולא הספיק להחזיר עד שמת והכא איירי בלא עשה תשובה: **אלא** כדרבין בר שמואל. ואיירי בריתא דוקא שלא באחריות דאז יכול להעיד על פרה וטלית ומילתא דשמואל אייריי בכל ענין ורבותא נקט אפי' שלא באחריות: עשה

מסורת הש"ס

ו) נ"ק קיא:. ב) [שם], ג) [לעיל מג.]. ד) ל"ל בענין הדרא. ל"ש, ה) כש"מ ליתא.

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה (כדף הקודם) ותב"ל וכו' כשיבא שמעון לדין עמו כנ"ל והד"ל: (ב) תוס' ד"ה דוקא וכו' אבל בקרקע אע"ג דאיכא יאוש ושינוי רשות וכו': (ג) בא"ד דאין מועיל יאוש ושינוי רשות בקרקע:

רבינו גרשום

ומקשי' מאי דוחקיה לאוקמה להא ברייתא בגזל ומכר לוקמה בגזלן לחוד. כגון ראובן שגזל שדה משמעון ואתי לוי ומערער עלה דאמר שלי היא לא ליזל שמעון ולצטרף עם עד אחד לאסהדי לראובן דאינה של לוי משום דניחא ליה לשמעון דתיקום ברשות דראובן דהדרא ליה דהיינו מפני שאחריותו עליו על ראובן שגזלה ממנו שיחזירה לו דאי לא קא מסהיד ליה שמעון ומפיק ליה לוי לראובן בכח עדים שיש לו שהשדה שלו היא אע"ג דמייתי שמעון שוב סהדי דנגזלה מיניה לא מצי מפיק לה מיניה כדאמר לעיל דאמרי' ארעא היכא דקיימא תיקום ביד לוי ולהכי נוגע בעדות הוא: ומשני מש"ה לא מצי לאוקמא בגזלן בלא מכר משום דקא בעי למיתנא סיפא וכו'. דבסיפא לא סגי דלא מוקמה אלא בגזל ומכר דדוקא מכר דמש"ה מעיד לו דהוה ליה יאוש בעלים ביד גזלן דשמעיניה לבעל אבידה דמייאש ושינוי רשות ביד לוקח. דאפי' למאן דאמר אע"ג דמייאש לא נפקא מרשותיה דנגזל היכא דאיכא יאוש ושינוי רשות מודי דנפקא לה מרשותיה דבעלים משום הכי מעיד לו עליה: אבל אי לא מכר. דודאי הדרא ליה דליכא שינוי רשות לא מצי לאסהדי משום דנוגע בעדות הוא משה"ה איצטריך מכר דאיכא יאוש ושינוי רשות דלא הדרא לה ולהכי מעיד עליה דאין נוגע בעדות. וכיון דאיצטריך למיתני בסיפא גזל ומכר דאיכא שינוי רשות ו) אפ"ה לא מייאש שמעון דקסבר קרקע אינה נגזלת ולהכי נוגע בדבר דניחא ליה דתיקום בידא דלוי דהדרא ליה. ומקשי' וסיפא בפרה וטלית אמאי מעיד נהי דמגופה של טלית מייאש הואיל דאיכא יאוש ושינוי רשות מן דמיו של טלית מי מייאש והא אכתי תבע ליה דמיו ונוגע בעדותו הוי דניחא ליה דתיקום ברשותא דלוי כי היכי דליפרע ליה ראובן דמי גזילתו דאי הוה מפיק לה יהודה מן לוי בראיית עדים הוה אמר ליה ראובן לשמעון מה אתה מבקש ממני הלא לא היתה שלך אלא של יהודה היא שהוציאה מן לוי בכח עדים שהיא שלו ומש"ה נוגע בעדותו הוא: לא צריכא דמית גזלן. דגזלה מש"ה מייאש נמי מדמים דיורשין פטורין מלשלם וה"ה ללוקח ומש"ה מצי מעיד דלא נגע בעדותו. ומקשי' ואכתי אמאי מוקים לברייתא בגזל ומכר ונוקמיה ביורש כגון ראובן גזל שדה משמעון

ו) נראה דל"ל תני ריש גמ' בגזל ומכר ואח"כ לא מייאש וכו'.

עין משפט נר מצוה

קלט א ב מי' פע"ז מהל' עדות הל' ב סמג לאוין קט טוש"ע מ"מ ס' לו סעיף ח:

קמ ג מי' פ"ב מהל' גזילה הל' ה סמג עשין עג טוש"ע מ"מ ס' שפא סעיף ז:

קמא ד מי' שם פ"ג הל' ח סמג שם טוש"ע מ"מ ס' שנג סעיף ד וסי' שפא סעיף ז וסי' שכב סעיף ח:

רבינו גרשום (המשך)

והניחה ליורשו. ואתי לוי וקא מערער עלה דלא ליזל שמעון ומסהיד לבן ראובן דלאו דלוי היא דאסבר קרקע אינה נגזלת ואין יכול להניחה ליורשיו והדרא לי וכן נמי נוקמא לסיפא ביורש כגון ראובן שגזל פרה וטלית משמעון והורישה לבנו לסהיד ליה שמעון: הא ניחא למאן דאמר רשות יורש לאו כרשות לוקח מגזלן דמי. דלגבי לוקח מגזלן איכא יאוש ושנוי רשות אחריתי משא"כ גבי יורש דליכא שינוי רשות דרשות יורש כרשות גזלן דמי לא קנאה דאין כאן שינוי רשות מש"ה לא מתוקמא ביורש דאפי' לגבי פרה וטלית לא מצי מסהיד ליה דהוי ליה נוגע בעדות דעדיין לא נפקא מרשותיה דנגזל: אלא למאן דאמר רשות יורש כרשות לוקח דמי. דחשיב שינוי רשות מאי איכא למימר אכתי נוקמה ביורש וגבי רישא להכי אין מעיד אע"ג דקרקע ברשות יורש היא לא הויא שינוי רשו' דקרקע לא ניידא ואינה נגזלת ובסיפא גבי מטלטלי הוי רשות יורש שינוי רשות ולהכי מצי מעיד. ועוד אביי מקשה קושיא אחרתי בהאי שמעתא אי ס"ד כדקאמרת דבגזל ומכר מיירי הברייתא מאי היא דקו:ב רישא מפני שאין אחריותו עליו ומאי מפני שאחריותו עליו דקתני סיפא הכי איבעי ליה למיתני אין מעיד מפני שחוזרת לו לנגזל ומעיד מפני שאינה חוזרת לו כדקאמרת דניחא ליה דהדרא לו אלא מדלא קתני הכי ש"מ דלאו בגזלן ולא ביורש מיירי אלא בדרבין מיירי דאמר רבין בר שמואל כו' מפני שמעמידה האי מעיד בפני בעל חוב שלו שקרקע זו שמכר שלא באחריות היתה משועבדת לבעל חובו ועכשיו כשמכרה שלא באחריות אי אתי מערער וקא מערער לא מצי המוכר לאסהדי ליה משום דניחא לי' דקיימא ברשותיה דלוקח כדי שימצא אותה בעל חוב בידו של לוקח ויגבה אותה ממנו והיינו מפני שאחריותו עליו שאם לא יהיה מוצא בעל חוב לטרוף קרקע מן הלוקח היה חוזר עליו.